

แนวทางการป้องกันควบคุมโรคเลปโตสไปโรสิส (โรคไข้ฉี่หนู) ในภาชนะน้ำท่วม สำหรับเจ้าหน้าที่

โรคเลปโตสไปโรสิส (Leptospirosis) หรือโรคฉี่หนู เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน (Zoonosis) ติดต่อกันโดยการสัมผัสกับปัสสาวะ หรือสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่มีการปนเปื้อนของเชื้อ ผู้ที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคไข้ฉี่หนู ได้แก่ ผู้ที่ลุยน้ำหรือแช่น้ำนานๆ ผู้ที่เดินลุยน้ำท่วม คนงานบ่อปลา ชาวสวน ชาวนา คนงานขุดลอกท่อระบายน้ำ และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะช่วงน้ำท่วมและหลังน้ำท่วม เพราะพื้นดินและ มีน้ำขัง เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตและสะสมของเชื้อในธรรมชาติ จึงควรมีมาตรการป้องกันและการเฝ้าระวังโรคอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย

การติดต่อ

เชื้อไข้ฉี่หนูในสิ่งแวดล้อมจะเข้าสู่ร่างกายได้โดยการไชเข้าทางบาดแผลหรือเข้าทางเยื่อบุอ่อนๆ เช่น ง่ามมือ ง่ามเท้า เยื่อบุตา ขณะที่แช่น้ำ หรือรับประทานอาหารหรือน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อไข้ฉี่หนู

อาการ

มักเริ่มมีอาการหลังได้รับเชื้อ 2 – 10 วัน

- โดยเริ่มมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะน่องและโคนขา ต่อมาอาจมีเยื่อบุตาแดง เจ็บคอ เบื่ออาหาร ท้องเดิน
- หากมีอาการที่กล่าวมาหลังจากไปแช่น้ำ ย่ำโคลนมา 2-26 วัน (เฉลี่ย 10 วัน) ควรนึกถึงโรคนี้ ไม่ควรหายมากินเอง ต้องรีบไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล หรือหน่วยแพทย์ที่ออกมาให้บริการในพื้นที่
- ถ้าไม่รีบรักษา บางรายอาจมีจุดเลือดออกตามผิวหนัง ไข้เลือดปน หรือตัวเหลือง ตาเหลือง ปัสสาวะน้อย ซึม สับสน เนื่องจากเยื่อหุ้มสมองอักเสบ อาจมีกล้ามเนื้อหัวใจอักเสบและเสียชีวิตได้

มาตรการป้องกันควบคุมโรค

- เฝ้าระวังโรคและรายงานโดยเร็วหากพบผู้ป่วยหรือสงสัยป่วย ร่วมกับการสอบสวนโรค พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคเลปโตสไปโรสิส
- ดำเนินมาตรการ 4 E + 2 C ได้แก่
 1. Early Detection ค้นหาผู้ป่วยที่อาจเป็นโรค แนะนำให้รีบไปพบแพทย์ และรายงานโรคโดยเร็ว
 2. Early Diagnosis การวินิจฉัยโรคอย่างรวดเร็ว โดยใช้หลักมีประวัติลุยน้ำ มีไข้สูง ปวดศีรษะรุนแรง ปวดเจ็บกล้ามเนื้อ
 3. Early Treatment รักษาเบื้องต้นโดยเร็ว ดังนี้
 - (1) ให้รักษาเบื้องต้นด้วย Doxycycline (100) 1 เม็ด วันละ 2 ครั้ง เข้า - เย็น นาน 5 – 7 วัน ติดตามการรักษาทุกวัน
 - (2) ให้รีบนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลโดยด่วน ถ้าผู้ป่วยรู้สึกไม่ดีขึ้นภายใน 3 วัน หรือ ความดันโลหิต $\leq 90-60$ mmHg. หรือ อัตราการหายใจ ≥ 24 ครั้งนาที
 4. Early Control การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคในพื้นที่เสี่ยงอย่างรวดเร็ว โดยสอบสวนโรคทุกราย เพื่อให้ทราบปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค ดำเนินการป้องกันควบคุมลดการแพร่กระจายของเชื้อและโอกาสติดเชื้อในคน รวมทั้งเฝ้าระวังผู้ป่วยรายอื่นในพื้นที่
 5. Coordination ความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อป้องกันควบคุมโรคจากทุกภาคส่วน
 6. Community Involvement การมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ประชาชนรับรู้และตระหนักถึงอันตรายของโรคระมัดระวังป้องกันตนเอง และสังเกตอาการผิดปกติของตนเอง หากสงสัยรีบไปพบแพทย์โดยเร็ว

คำแนะนำระยะน้ำท่วม

- หลีกเลี่ยงการแช่น้ำ ย่ำโคลนนานๆ เมื่อขึ้นจากน้ำแล้ว ต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ซับให้แห้งโดยเร็วที่สุด
- ควรสวมรองเท้า หรือรองเท้ายูทที่เหมาะสมสามารถป้องกันน้ำได้ หากต้องลุยน้ำโคลน เดินบนที่ชื้นแฉะ โดยเฉพาะถ้ามีบาดแผลควรระมัดระวังเป็นพิเศษ
- รับประทานอาหารที่สะอาด และเก็บอาหารในภาชนะที่มีดซิติก
- เก็บกวาดขยะใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่น ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนู
- คูแลที่ปักให้สะอาดไม่ให้เป็นที่อาศัยของหนู

คำแนะนำระยะหลังน้ำท่วม

เมื่อระดับน้ำลดลง ในการบูรณะซ่อมแซมสิ่งของต่างๆ ควรปฏิบัติดังนี้

- สำรวจพื้นที่และปรับสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ทำทางเดินทำให้สูงกว่าพื้นปกติ ระบบท่อระบายน้ำและส้วม เป็นต้น
- เก็บกวาดขยะใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่น ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนูและสัตว์อื่นๆ
- สวมถุงมือยางในการเก็บกวาดบ้านเรือน ถนนและสิ่งสาธารณะประโยชน์
- สวมรองเท้า หรือรองเท้ายูทที่เหมาะสมสามารถป้องกันน้ำได้ หากต้องลุยน้ำโคลน เดินบนที่ชื้นแฉะ
- เมื่อเสร็จภารกิจต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ซับให้แห้งโดยเร็วที่สุด
- รับประทานอาหารที่สะอาด และเก็บอาหารในภาชนะที่มีดซิติก
- คูแลที่ปักให้สะอาดไม่ให้เป็นที่อาศัยของหนู
- หากมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะน่องและโคนขา ไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง ควรรีบไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล หรือหน่วยแพทย์ที่ออกมาให้บริการในพื้นที่

